

Tillsyns- och föreskriftsrådet

samarbetsorgan för effektiv tillsyn enligt miljöbalken

Jäv

i samband med tillsynsvägledning

Tillsyns- och föreskriftsrådet (ToFR) är ett samråds- och samverkansorgan för myndigheternas arbete i frågor som rör tillsyn och föreskrifter enligt miljöbalken. I Tillsyns- och föreskriftsrådet ingår representanter för tillsynsvägledande centrala myndigheter inom miljöbalksområdet, Generalläkaren, länsstyrelserna och kommunerna. Detta innebär att såväl de föreskrivande myndigheterna som de tillsynsvägledande och de operativa tillsynsmyndigheterna är företrädna.

jäv

www.tofr.info

AKTUELLT PROBLEM

När kommunernas handläggare vänder sig till länsstyrelserna för att få stöd i en fråga kan de mötas av invändningen att länsstyrelsen inte kan bistå med stöd i det enskilda fallet då en jävsituation kan uppstå när ärendet överklagas till länsstyrelsen. Att det finns en oklarhet kring tillsynsvägledning i det enskilda fallet är uppenbart och diskussioner har förts på området under flera år. Länsstyrelserna anser att de ofta hamnar utanför ramarna för tillsynsvägledning och istället i den beslutande processen samtidigt som kommunerna anser att de inte får den tillsynsvägledning de behöver och har rätt till.

När man ger stöd och råd i ett enskilt ärende, ska inte länsstyrelsen ta ställning i tillåtlighetsfrågan. Ansvar att utifrån ett relevant beslutsunderlag ta ställning i ärendet ska helt och fullt ligga på den kommunala nämnden. Tillsyns- och föreskriftsrådets uppdrag består bl.a. av att stärka samordningen och bidra till ökad samsyn kring tillsynsvägledningen. I enlighet med det önskar rådet med denna broschyr tydliggöra juridiken vid överprövning och en eventuell jävsituation samt understryka att tillsynsvägledning i det enskilda fallet inte är synonymt med medverkan till handläggning i det enskilda ärendet.

AKTUELLA BESTÄMMELSER

Miljöbalken (1998:808) (MB):
MB 26 kap 3 § – Tillsyn

Miljötillsynsförordningen (SFS 2011:13)
3 kap. 16 § Länsstyrelsen ska ge tillsynsvägledning i länet. I länsstyrelsernas tillsynsvägledning ingår att ge kommunerna stöd för att utveckla tillsynen. Från länsstyrelsens vägledningsområde undantas den tillsyn som utövas av Skogsstyrelsen och Generalläkaren.

1 kap. 3 § - - - tillsynsvägledning: utvärdering, uppföljning och samordning av operativ tillsyn samt stöd och råd till de operativa tillsynsmyndigheterna, kommunal nämnd: den eller de nämnder som kommunfullmäktige utser att ha ansvar för operativ tillsyn enligt miljöbalken, - - -

Förvaltningslag (SFS 1986:223):
FL 11-12 §§ - Jävsbestämmelserna.

JÄV

Personkretsen

Jävsbestämmelserna (FL 11-12 §§) gäller vid all ärendehantering men det är endast de tjänstemän som tar sådan befattning med ärendet att de har möjlighet att påverka dess utgång som omfattas av jävsreglerna. I första hand gäller reglerna beslutande, föredragande och deltagande, men även den som medverkat genom att upprätta ett förslag till beslut men sedan inte är med vid den slutliga handläggningen omfattas av jävsreglerna. Uttrycket

omfattar inte bara den som formellt har att fatta beslut i ärendet utan också föredraganden och andra som har rätt eller skyldighet att uttala sin mening i samband med ärendets avgörande. Den som endast tar befattning med ärendet genom expediering och diarieföring omfattas inte.

Aktuella Jävsgrunder

Tvåinstansjäv (gäller bara i statlig förvaltning): En person är jävig om personen är handläggare i en högre instans och har deltagit i den slutliga handläggningen av ärendet hos den lägre instansen. Tvåinstansjäv gäller bara om ärendet har kommit till den högre myndigheten på grund av överklagande, underställning av beslut eller på grund av tillsyn.

Med tvåinstansjäv avses att den som ska handlägga ett ärende i högre instans har tagit sådan befattning med saken redan i lägre instans att dennes objektivitet kan ifrågasättas. Tvåinstansjäv förutsätter att den som ska handlägga ett ärende i den högre instansen deltagit i den lägre instansens slutliga handläggning av ett ärende som rör saken. Tvåinstansjäv hindrar inte att exempelvis en länsstyrelsetjänsteman som deltagit i förberedande diskussioner i ett ärende hos en kommunal myndighet därefter deltar i handläggningen av samma ärende på länsstyrelseplanet, om saken förs upp dit genom överklagande etc. Det hindrar inte heller en tjänsteman hos en lägre instans att under motsvarande förutsättningar i övrigt medverka som t.ex. föredragande i den överprövande instansen.

S.k. delikatessjäv: En person är jävig ”om det i övrigt finns någon särskild omständighet som är ägnad att rubba förtroendet till hans opartiskhet i ärendet”. Regeln är avsedd att fånga upp övriga tänkbara risker för opartiskhet. Det kan gälla för den som särskilt hårt engagerat sig i en fråga eller som är nära vän med någon sakägare.

Syftet med jävsgrunden delikatessjäv, den s.k. generalklausulen, är att fånga upp sådana situationer som inte täcks av övriga jävsgrunder men ändå är att betrakta som jäv.

Slutsats

En tvåinstansjävssituation torde i princip inte kunna uppstå om det inte är samma handläggare som tar aktiv del i beslutsfattandet på två olika nivåer. Jäv är en personlig omständighet vilket innebär att en myndighet i sig aldrig kan vara jävig utan i så fall just den handläggare som tagit aktiv del i beslutsfattandet på två nivåer. De tillsynsvägläddande myndigheterna torde i enlighet med detta för det mesta vara oförhindrade att ge det stöd och råd som miljötillsynsförordningen föreskriver.

TILLSYNSVÄGLEDNING I DET ENSKILDA FALLET

Det finns många sätt att tillsynsvägleda i det enskilda fallet utan att hamna innanför ramarna för handläggning i det enskilda fallet och i beslutsprocessen.

Tillsynsvägledning handlar bl.a. om att ge stöd och råd vilket kan bestå av att ge exempel på praxis eller relevant litteratur, uppge generella riktlinjer, hänvisa till rätt myndighet eller person, bistå med naturvetenskaplig generell information, tolka bestämmelser mer allmänt. Tillsynsvägledning i det enskilda fallet kan bestå av hjälp till kommunen att ta sig vidare i frågan.

När tillsynsvägledning utövas bör handläggaren undvika att ta del av handlingar som tillhör ärendet och ev. skickats in till myndigheten. Ett anspråk på att länsstyrelsen ska ta del av handlingar i ärendet kan inte ställas av kommunen. Att ta in ärendet på detaljnivå går utöver vad som menas med att tillsynsvägleda genom att ge stöd och råd. Den som ska vägleda bör istället söka få fram de frågeställning-

ar som finns i ärendet på ett mer generellt plan. Detta kan ske genom att efterfråga en problemformulering, att kommunen lyfter ut de frågor ur ärendet som de undrar över. Man kan be dem att återkomma när de särskilt sina frågeställningar ur ärendet och tydliggjort dem. Ett annat sätt kan vara att ställa generella frågor som leder till att frågeställaren själv uppmärksammar relevanta omständigheter. Fråga hur de tänker kring beslutsunderlaget? Om de saknar någon information kring t.ex. recipienten? Ett sätt är att berätta vilken information du själv skulle behöva för att få ett fullständigt beslutsunderlag i ett sådant fall som beskrivs.

HANDLÄGGNING AV ENSKILT ÄRENDE

Handläggning av enskilt ärende handlar om att istället för att ge allmängiltig och generell information, ta del av ärendet och dess specifika detaljer och sedermera fatta ett beslut utifrån de specifika omständigheterna i just det ärendet.

Tillsyns- och föreskriftsrådet, 106 48 Stockholm.
Besök: Naturvårdsverket, Valhallavägen 195.
Tel: 010-698 10 00. Internet: www.tofr.info

